

A régi Lipótváros

Hta : Kürtös

A pályaudvarról özönlenek a falusiak. Emeletes vagonokban érkezik a palotai kofák tarka serege. Az után futásba kezd, mert túlköl a lóvonat; valahonnan érkezik. Hol vagyunk? Valami vidéki városban? Oh dehogy, a nyugati pályaudvar előtt, a mai Berliini téren, a mult század kilencvenes éveinek legelején. Hol voltak akkor még a mai Berliini tér hatalmas büszke házai? Domináló épületei a nyugati pályaudvar, a London szálloda, a Staats-Eisenbahn Gesellschaft épülete, mely nemrég vedlett át a MÁV balparti üzletvezetőségévé. Ezekon kívül csak földszintes házak és palánk, deszka palánk mindenfelé. A Lipótkörút leg-hatalmasabb épülete a Haggenmacher malom; nagyságát a helyére épült, hatalmas cour d'honneur-ös bérház is mutatja. A Vigszínháznak nyoma sincs, azon a tájon jászolos nyitott pajta állt az út szélén, itt várták a pótllovak a lóvasút kocsijait, mert innen rugaszkodott neki emelkedésnek az út az Eiffel által épített Margithídíg. A lóvonat kocsijai egy és kétfogatúak. A kétfogatú elé e helyen fogtak, hátán lovassal, még egy lovat, hogy a nehéz terhet a híd közepéig felvontassa. A Lipót körút sok mellékútcaja akkor még meg se volt nyitva. A Berliini tértől a Margithídíg jobboldala úgyszólván egy folytonos palánk. A Sóllyom útca tájékán baloldalt 2—3

méteres dombon földszintes viskó állott, melynek ablakai dróthálóval voltak bevonva; a néphumor drótos-tót akadémiának nevezte. A Lipótkörúttól jobbra, a palánkok mögött néhány nagyobb malom, kisebb műhely, sok homokbucka, mocsár, magányos, elhagyott temető.

Menjünk most a Duna felé. Rakpart kiépítve csak a Margithídíg volt. A hídfőtől balra a pesti vízvezeték primitív szűrőmedencéit látjuk. Kátránypapírral fedett nyerges tetejű házak glédákban álló sokasága alatt szűrődött a pesti víz. Azontúl a székesfőváros gránitkockát raktározó nagykiterjedésű telepei a mai Országház helyén, Eldorádója a Markó útca gimnázistáinak és realistáinak, kik valóságos bűvővarakat építettek bennük. Kellott is! Mert az akkor még sejtetve kilűzött kövezellen vagy legfeljebb makadámos utcák mentén faoszlopokon petróleumlámpások szomorkodtak, örök céltáblái a diákok gumipuskájának.

A „Valeró“ kaszárnya 68-as bakáktól volt hangos. Előtte a gyakorlótér, a „Fater“; a realiskoláig húzódott. Itt vívták nehéz csatáikat a realisták és gimnázisták, de a „véres“ csata sorsát igen gyakran dr. Ottó József tanár úr vastag ébenfa botja döntötte el. Futott ilyenkor mindkét fajta ifjúság egyformán. (Legjobban akkor haragudott, ha a realisták kaptak ki.) A tér nagyon alkalmas volt a hosszú métához (akkor laufmétának nevezték), a harc is a térbirtokáért folyt; a leggyakrabban az métázott, aki a másikat

kiverte. A futballt még akkor nem ismerték.

A mai Szadság-tér sem volt még. Helyén a „Neugebäude“ várszerű kaszárnyája terpeszkedett, melyet még II. József császár kezdett építeni. Felvonóhidas és árkos kapuja százával nyelte el a szabadságharc után a politikai foglyokat, hogy sok közülük csak a halottak fekete kocsiján kerüljön újra kívül. Hatalmas vörös téglapülete talán nem is volt csúnya. De gyűlölte a pesti nép, mert vesztőhelynek tekintette. Sok derék magyart akasztottak, avagy lőttek föbe itt, köztük Batthyány Lajos is, a mai örökmécses helyén. A gyűlölet e házát 1893—1895-ig bontották, valamikor határai a Nádor-, Hold- és Báthory-utcák és a Széchenyi-tér voltak.

A régi Lipót város azóta eltűnt. Megregulázták az utcákat, szabályozták a Dunát, Megépült a Margithíd-tól majd Ujpestig az új rakodópart is. Füstös házak állnak glédában a szabályozott utak mentén, este gáz és villany gyullad petróleum helyett. Komoly utcákon az ugyancsak meg-regulázott diáksereg régen elfelejtette a hosszmetát. Futball eredményeket vitatnak. A régi rakoncátlan diákokból komoly családapák lettek, kiknek mai szürke életébe romantikát csak talán a visszaemlékezés hoz.

Irhatnék még többet, de egyelőre elég ennyi. Ha soraimmal a visszaemlékezés derűjét tudtam az ősz és őszülő régi ifjak egyikének arcára, varázsolni, talán nem írtam hiába.